

ДЕНЬ ПЕРШИЙ

13 травня 2010

(Живерні)

Натовп

Чисту річкову воду забарвлювали тонкі смужки рожево-го кольору, немов струмінь, що в ньому миють пензлик, набув невлівимого пастельного відтінку.

– Ні, Нептуне!

За течією колір потоку змінювався, додавалася зелена барва диких трав, що ростуть на крутих берегах річки, та охристий відтінок коріння тополь і верб. Ніжний розмитий півтон...

Колір мені навіть сподобався. От тільки це не від прополосканої у воді палітри художника – це з пробитої голови Жерома Морвала. Брутально пробитої. Кров витікала з глибокої рани у верхній частині черепа, дуже чіткої та чистої, омитої протокою річки Епт, у яку занурено голову.

Моя німецька вівчарка підбігла й прийнялася.

Я знову закричала, цього разу наполегливіше:

– Ні, Нептуне! Відійди!

Підозрюю, що труп швидко знайдуть. Навіть попри те, що зараз лише шоста ранку, хтось напевне проминатиме це місце: художник, чи бігун, чи збирач равликів... котрийсь із перехожих натрапить на тіло.

Я не наближалася, спираючись на ціпок. Земля грузька, за останні дні випали рясні дощі, тому береги річки обвалювалися. У свої вісімдесят чотири роки я не мала жодного бажання вдавати із себе русалку, навіть у малесенькому струмочку, менше ніж метр завширшки, половину потоку якого відведено на те, щоб жити сади Клода Моне. Проте, здається, це вже не так працює. Тепер існує підземна свердловина для забезпечення водою ставка з водяними ліліями.

– Нептуне, ходімо далі.

Я заступила псові шлях ціпком, щоб він не тицьнув носом у розірваний сірий піджак Жерома Морвала. Туди, де друга рана. Поцілено простісінько в серце.

– Ворушись! Нема чого тут затримуватись!

Ще раз подивилася на кладку поперед себе й рушила в бік дороги. Годі й казати, вона в чудовому стані. Дерева, які найбільше розрослися, зрубали при корені. Траву на схилах викосили. Ще б пак, цією дорогою щодня ходять тисячі туристів. Тут можна легко пересуватися на інвалідному візку, гуляти з дитячим візочком чи зі старечим ціпком. Отак, як я!

– Ну ж бо, Нептуне!

Я звернула трохи далі, там, де річка Епт розділена на два рукави, загороджені греблею та невеликим водоспадом. По той бік видно сади Моне, з водяними ліліями, японським містком, оранжереєю... Дивно, але я народилася тут тисяча дев'ясот двадцять шостого, коли не стало Клода Моне. Протягом тривалого часу після його смерті, упродовж майже п'ятдесяти років, ці сади були замкнені, забуті, занедбані. Сьогодні справа зрушила з мертвої точки, і щороку кілька десятків тисяч японців, американців, росіян або австралійців їдуть бозна-звідки лише для того,

щоб тинятися Живерні. Сади Моне стали священним храмом, Меккою, собором... До речі, ці тисячі паломників незабаром з'являться.

Я зиркнула на годинник. 6:02. Ще є кілька годин.

Рушила вперед.

З-поміж тополь і величезних білокопитників пильно дивився на мене злим поглядом, немов сердитий сусід, Клод Моне з бюста: густа борода й капелюх, що звіддалік скидався на солом'яний бриль. Табличка зі слонової кістки нагадувала, що бюст урочисто відкрили дві тисячі сьомого року. Поряд на дерев'яній дошці є уточнення: «Господар наглядає за лугом». Своім лугом! Поля, що стеляться вздовж маленького потічка до річки Епт і далі до Сени, ряди тополь, лісисті пагорби немов тонуть у м'яких хвилях зелені. Дивовижні місця, які зображав митець. Недоторкані, непорушні... Наче вкриті лаком і навіть завмерлі, як на вернісажі! Так, о шостій ранку це місце ще може викликати ілюзії.

Споглядаю незайманий обрій, зітканий із полів пшениці, кукурудзи, маків. Проте я вам не брехатиму. Насправді тепер луг Моне протягом усього дня – це стоянка для автовок. Навіть чотири стоянки, якщо бути точною, і вони розміщені там, неначе такі собі асфальтові пелюстки лілії. У своєму віці я можу дозволити собі таке казати. Адже сама бачила, як змінювався цей краєвид рік за роком.

Сьогодні сільський рай Клода Моне – просто антураж, така сама розвага, як звичайнісінький гіпермаркет!

Кілька метрів Нептун ішов за мною, а потім побіг уперед через парковку, помітив дерев'яну поперечину й помчав у поля, аж туди, де зливаються Епт і Сена, до цього клаптика землі з дивною назвою Кропив'яний острів, що втиснувся між двох річок.

Я зітхнула та попростувала дорогою далі. У своєму віці я вже не бігаю за собакою. Дивилася, як він віддалився, а відтак повернувся, немов кепкував із мене. Я не наважилась покликати його. Занадто рання година. Нептун знову

зник у полі пшениці. Отак завжди. Бігає за сотню метрів переді мною! Усі мешканці Живерні знали цього собаку, проте, гадаю, мало кому відомо, що він мій.

Ішла повз парковку в бік млина Шеннв'єр. Саме там я жила. Хотіла повернутися, поки не з'явився натовп. Млин Шеннв'єр здалеку здавався найгарнішою спорудою поблизу садів Моне, єдиною, що побудована над маленькою річкою; та відколи луг перетворили на звалище листового металу та коліс, я почуваюсь тут як рідкісна тварина на межі зникнення, яку посадили в клітку, аби роззяви приходили повитріщатися, постежити й сфотографувати. Є лише чотири мости, якими можна дістатися з парковки в містечко через річку. Один із них перекинутий через потік саме біля мого дому. До вісімнадцятої години почувалася так, неначе я в облозі. Потім містечко затихало, луг знов належав тільки вербам, а Клод Моне міг підіймати свої бронзові повіки і вже не затулятися бородою від запаху бітуму.

Побачила перед собою, як вітер гоїдав акварельно-зелені стебла трави, де-не-де прикрашені червоними маками. Якби хтось дивився на цей краєвид, стоячи на тому березі річки Епт, я впевнена, що це здалося б йому схожим на картину імпресіоніста. Гармонія кольорів, забарвлених світанковими променями, і тільки малесенький чорний жалобний штрих на задньому плані.

Той штрих – стара жінка в темному одязі. Це я!

Невлівима меланхолійна нотка.

Знову закричала:

– Нептуне!

Я залишалася тут протягом кількох довгих хвилин, насолоджуючись цим нетривалим спокоем, аж поки не з'явився бігун. Він проминав мене. Навушники від плеера у вухах. Футболка. Кросівки. Він з'явився на лузі, ніби заблуканий у часі. Він перший, хто порушив гармонійну картину цього дня, потім з'являться інші. Я привітала його ледве помітним кивком, він кивнув у відповідь і побіг

далі під тріскотіння цикад, на яке скидалася музика, що лунала з його навушників. Я бачила, як він повернув у бік бюста Моне, до водоспаду й греблі. Певно, бігун повертався вздовж маленької річки, остерігаючись ускочити в бруд на узбіччі дороги.

Я сіла на лавку й чекала, що буде далі. Це неминуче.

На парковці біля луку досі не було жодного автобуса. Аж тут поліційна автівка поспіхом зупинилася на узбіччі шосе Руа, поміж кладкою та моїм млином. За двадцять кроків від потопленого тіла Жерома Морваля.

Я підвелася.

Не наважилася востаннє покликати Нептуна й зітхнула. Зрештою він знав дорогу. Млин Шеннв'єр зовсім поряд. Я ще раз подивилася на поліціантів, що виходили з машини, і пішла. Поверталась додому. З вежі млина, з того вікна, що на четвертому поверсі, можна значно краще роздивитись, що відбувається навколо.

До того ж так безпечніше.

Інспектор Лоренс Серенак спочатку відмежував периметр на кілька метрів навколо трупа, протягнувши широкую пластикову стрічку помаранчевого кольору й закріпивши її на гілках дерев, що росли над струмком.

Зважаючи на місце злочину, попереду чекало складне розслідування. Серенак заспокоював себе думками про те, що в нього гарна професійна інтуїція. Йому зателефонували з комісаріату Вернона й наказали з'явитися з трьома іншими колегами. Найближчим часом головним завданням першого, агента Лувеля, було тримати на відстані витрїщак, які вже юрмилися на берегах річки. У це навіть важко повірити. Щойно поліційне авто їхало

безлюдною місциною, аж ось за кілька хвилин, здавалося, усі мешканці стали стікатися до місця вбивства. Адже йшлося саме про вбивство. Не треба було три роки навчатись у поліційній школі Тулузи, щоб бути в цьому впевненим. Серенак знов оглянув відкриту рану на серці, розтроснену верхню частину черепа й занурену у воду частину голови. Агент Морі, чи не найдосвідченіший експерт-криміналіст із комісаріату Вернона, обережно вивчав сліди на землі біля трупа та робив зліпки з гіпсового розчину, який миттєво застигає. Саме Серенак скомандував це виконати, перш ніж сам наблизився до трупа. Цей чоловік мертвий, тож не втече, ба й не воскресне. У жодному разі не можна затоптувати місце злочину, поки все не сфотографують і не розкладуть по пакетах.

На мосту з'явився інспектор Сільвіо Бенавідес. Він відсапувався. Кілька місцевих відступили вбік, щоб дати йому дорогу. Серенак відрядив його з фотографією в містечко Живерні, розташоване одразу на північ від цього місця, щоб там зібрати перші дані, тобто ідентифікувати вбитого. Інспектор Серенак працював у відділку Вернона віднедавна, проте швидко второпав, що Сільвіо Бенавідес дуже добре вміє виконувати накази, старанно організувати будь-що та ретельно архівувати. Ідеальний заступник у певному сенсі. Можливо, йому дещо бракує ініціативності, а ще – Серенак це відчував – він радше надміру боязкий, аніж недостатньо компетентний. Відданий чоловік! Зрештою так, відданий. Як поліціант він відданий своїй справі. Бо загалом Бенавідес міг би сприймати свого безпосереднього керівника – інспектора Лоренса Серенака, новачка, котрий щойно покинув стіни поліційної школи Тулузи, – як якийсь невизначений об'єкт у їхній професії. Серенака, який навіть не мав звання комісара, несподівано призначили керівником у комісаріаті поліції Вернона чотири місяці тому – то чи можуть на півночі від Сени сприйняти серйозно поліціанта, якому й тридцяти

років не виповнилося і який розмовляв зі злочинцями, наче з товаришами, ще й із провансальським акцентом, а також дивився на злочини з помітним цинізмом?

«Важко сказати напевне», – думав Серенак. Адже люди тут переживали такий стрес. І хіба тільки в поліції! Скрізь! А тим паче тут, у Верноні, цьому великому паризькому передмісті, що тільки формально належить до Нормандії. Інспектор добре знав мапу свого округу, межа з Іль-де-Франс пролягала в Живерні, за кількасот метрів звідси, уздовж основного русла річки. Однак усі тутешні вважали себе нормандцями, а не парижанами. Тут цим пишалися. Такий собі своєрідний снобізм. Один тип якимось серйозно розповідав Серенакові, що річка Епт, цей сміховинний струмочок, що колись розмежовував Францію та англо-нормандське королівство, бачила більше смертей, ніж Маас чи Рейн.

От бовдури!

– Інспекторе...

– Клич мене Лоренс, хай йому грець. Я тобі вже казав.

Сільвіо Бенавідес не наважувався. Інспектор Серенак говорив йому це перед агентами Лувелем і Морі, перед понад десятком витріщак і трупом, що лежав у калюжі власної крові. Дуже вдалих час, щоб обговорити, чи варто переходити на «ти».

– Гм. Так, гм, добре, шефе. Я вважаю, що треба діяти дуже обачно. Ідентифікувати жертву було нескладно. Його тут усі знають. Здається, це впливова особа. Жером Морваль. Відомий хірург-офтальмолог, його кабінет розташований на проспекті Прюдон у Парижі, у Шістнадцятому окрузі. Мешкає в одному з найкрасивіших будинків нашого містечка, на вулиці Клода Моне, номер сімдесят один.

– Мешкав, – уточнив Серенак.

Сільвіо не реагував. Вираз обличчя в нього, як у новобранця, котрий щойно дізнався, що його відправляють на Російський фронт, і залюбки втік би звідси світ за очі. Як в інспектора, що перевівся на Північ, до цих

диваків... Як у поліціанта, призначеного на посаду в Нормандії. Цей образ змушував Серенака усміхнутися. Це він, а не його заступник, мав би стояти тут із кислою міною.

– Гаразд, Сільвіо, – сказав Серенак. – Гарна робота. Поки що немає чим перейматися. Біографію уточнюватимемо потім.

Серенак зірвав помаранчеву стрічку.

– Людо́, що там з відбитками? Можна підійти? Не заважатиму?

Людовік Морі дозволив. Поліціант забрав із собою різні гіпсові зліпки, а тим часом інспектор Серенак ступив у багнюку над струмком. Схопився однією рукою за гілку найближчого ясеня, а другою вказував на нерухоме тіло.

– Підійди, Сільвіо. Подивись. Тобі не здається дивною послідовність дій у цьому злочині?

Бенавідес наблизився. Лувель та Морі також обернулися, ніби вони присутні на іспиті свого безпосереднього керівника.

– Хлопці, погляньте на рану, он там, під піджаком. Очевидно, Морваля вбили гострим предметом. Ножем або чимось схожим. Простісінько в серце. Навіть без висновку судових медиків можна припустити, що це й стало причиною смерті. Проте якщо уважно роздивитися відбитки в багнюці, помітно, що тіло тягнули кілька метрів до берега. Нащо стільки зусиль? Нащо переміщувати труп? Потім убивця схопив камінь або інший важкий предмет і спробував розтрити йому верхню частину черепа й скроню. І знову запитання: з якої бісової причини?

Лувель, ледь здійнявши руку, зніяковіло припустив:

– Може, Морваль іще не був мертвий?

– Авжеж, – протяжливо мовив Серенак. – Зважаючи на розміри рани в серці, не дуже я в це вірю. А якщо Морваль і був ще живий, чому вбивця вдруге не всадив йому ножа? Навіщо його тягти, а тоді пробивати череп?

Сільвіо Бенавідес не відповів. Людовік Морі оглянув місце. На березі лежав залитий кров'ю камінь завбільшки